

MEZINÁRODNÍ CHARTA O ZACHOVÁNÍ A RESTAUROVÁNÍ PAMÁTEK A SÍDEL

(Benátky 1964)

Památky jako nositelé duchovního odkazu minulosti představují v přítomném životě národů živé svědectví jejich staletých tradic. Lidstvo, které si každodenně uvědomuje jednotu všelidských hodnot, považuje památky za společenské dědictví a prohlašuje se vůči budoucím generacím za solidárně zodpovědné za jejich zachování. Považuje za svou povinnost odevzdat jim je v plné bohatosti jejich původnosti.

Je proto základní, aby principy, jimiž se mají řídit konzervace a restaurování památek, byly obecně objasněny a formulovány na mezinárodní úrovni, přičemž má být každému národu ponecháno zajištění jejich aplikace v rámci jeho vlastní kultury a jeho vlastních tradic.

Když dala první formu těmto základním principům, přispěla Athénská charta z roku 1931 k rozvoji širokého mezinárodního hnutí, které se projevilo zejména v dokumentech národních, v aktivitě ICOMu a UNESCO a v jím založeném Mezinárodním studijním centru pro konzervaci a restaurování kulturních ostatků. Povědomí a kritický duch směřovaly na problémy stále obsáhlejší a speciálnější, nyní zdá se, nadešla chvíle, abychom přezkoumali principy Charty (athénské), abychom mohli prohloubit a rozšířit jejich význam v novém dokumentu.

V důsledku toho II. Mezinárodní kongres architektů a techniků historických památek, který se sešel v Benátkách ve dnech 25. - 31. Května 1964, schválil následující text:

DEFINICE

čl. 1 Pojem historické památky zahrnuje architektonické dílo, buď osamocené nebo sídlo městské či venkovské, které podává svědectví o svěbytné civilizaci, příznačném vývoji nebo historické události. Vztahuje se nejen na velké výtvořy, ale i na díla skromná, která získala časem kulturní význam.

čl. 2. Konzervace a restaurování památek představují disciplínu, jež se obrací ke všem vědám a technikám, jež mohou přispět ke studiu a k záchraně památkového dědictví.

čl. 3. Konzervace a restaurování památek směřují k záchraně jak památek umění, tak památek historie.

Konzervace

čl. 4. Konzervace památek ukládá především soustavnost jejich údržby.

čl. 5. Zachování památek je vždy podpořeno, jestliže se jim určí funkce užitečná pro společnost: takové určení je tedy žádoucí, ale nesmí narušit uspořádání a výzdobu budov. Právě v těchto mezích je možno pojímat i schválit úpravy, které jsou požadovány v důsledku vývoje potřeb a zvyklostí.

čl. 6. Konzervace památky v sobě zahrnuje zachování jejího prostředí a měřítka. Jestliže tradiční prostředí památky existuje, je třeba ho zachovat. Je třeba zamítnout každou

novostavbu, každou destrukci a každou úpravu, které by mohly porušit vztahy objemů a barev.

čl. 7. Památka je neoddělitelná od historie, jíž je svědkem, a od prostředí, v němž je umístěna. V důsledku toho může být připuštěno přemístění celku nebo části památky jen tehdy, když to vyžaduje ochrana památky, nebo z důvodů velkého zájmu národního nebo mezinárodního.

čl. 8. Prvky sochařství, malířství nebo výzdoby, které tvoří nedílnou součást památky, mohou být od ní odděleny jen když toto opatření představuje jediný prostředek, který je schopen zaručit jejich zachování.

Restaurování:

čl. 9. Restaurování je operací, která má podržet výjimečný charakter. Jejím cílem je zachovat a odhalovat estetické a historické hodnoty památky a zakládá se na respektování staré podstaty a autentických dokumentů. Zastavuje se tam, kde začíná hypotéza. V oblasti požadovaných úprav má být každá práce, jež je uznána za nezbytnou z důvodů estetických nebo technických, založena na architektonické kompozici a má nést znaky naší doby. Restaurování budou vždy předcházet i doprovázet archeologické a historické průzkumy památky.

čl. 10. Jestliže se tradiční techniky ukázaly nepostačujícími, je možno zabezpečení památky provést všemi moderními technikami konzervace a konstrukce, jejichž účinnost byla prokázána údaji vědeckými a zaručena zkušeností.

čl. 11. Hodnotné přínosy všech dob, které přispěly k vybudování památky, mají být respektovány, dosažení jednoty stylu během restaurování nemá být cílem. Jestliže budova vykazuje více slohů na sobě navrstvených, pak obnažení stavu skrytého uvnitř je možno odůvodnit jen výjimečně a za podmínek, že odstraňované prvky představují jen malý zájem a že kompozice nově odkrytá je svědectvím vysoké hodnoty historické, archeologické nebo estetické a že stav konzervace bude možné považovat za postačující. Úsudek o hodnotě dotýčných prvků a rozhodnutí o eliminacích, jež by bylo nutné provést, nemohou být odvislé jen od samotného autora.

čl. 12. Prvky, určené k tomu, aby nahradily chybějící části se musí včlenit do celku harmonicky, ale zároveň se i odlišovat od původních částí tak, aby restaurování nefalsifikovalo dokument umění a historie.

čl. 13. Doplnky mohou být trpěny jen pokud respektují všechny části týkající se budovy, její tradiční rámeček, rovnováhu kompozice a vztahy s prostředím.

Památková sídla:

čl. 14. Památková sídla mají být předmětem zvláštní péče tak, aby bylo zachována jejich integrita, zajištěna jejich asanace, úpravy a jejich zhodnocení.

Vykopávky:

čl. 15. Práce na archeologických vykopávkách se mají provádět v soulase s vědeckými normami a s „Doporučením definujícím mezinárodní principy, jež je třeba aplikovat ve věci archeologických vykopávek“ přijatým UNESCO v roce 1956. Úpravy ruin a opatření nutná k zachování a trvalé ochraně architektonických článků a objevených objektů mají být zajištěny. Kromě toho je třeba využít každé iniciativy, jež by usnadňovala pochopení objevené památky aniž by byl zkreslen její pravý význam.

Přesto musí být a priori vyloučena jakákoliv rekonstrukční práce, v úvahu může přicházet toliko anastylosa, to jest rekompozice (opětovné sestavení) existujících částí, ale zhroutených. Spojující prvky musí být rozeznatelné a mohou představovat minimum nezbytné k tomu, aby byly zajištěny podmínky pro zachování památky a pro dosažení souvislostí jejich tvarů.

Dokumentace a publikace:

čl. 16. Práce konzervační, restaurátorské a práce na archeologických vykopávkách budou vždy doprovázeny vyhotovením přesné dokumentace ve formě zpráv, analytických a kritických, ilustrovaných kresbami a fotografiemi. V nich budou zachyceny všechny fáze prací průzkumových, konsolidačních, rekompozičních a integračních a stejně i všechny prvky povahy technické a tvaroslovné zjištěné v průběhu prací. Tato dokumentace bude uložena v archivech veřejných institucí a bude dána k dispozici badatelům, doporučuje se její publikování.

Prací v Komisi pro redakci Mezinárodní charty o zachování a restaurování památek se zúčastnili:

Pierro Gazzol (Itálie), předseda
Raymond Lemaire (Belgie), zpravodaj
J. Bassegoda Nonell (Španělsko)
Luis Benavente (Portugalsko)
Djurdje Boskovič (Jugoslávie)
Hiroschin Daifuku (UNESCO)
L. De Vrieze (Nizozemí)
Harald Langberg (Dánsko)
Mario Matteucci (Itálie)
Jean Merlet (Francie)
Carlos Flores Marini (Mexiko)
Roberto Pane (Itálie)
Jakub Pavel (Československo)
Paul Philippot (ICCROM)
Victor Pimentel (Peru)
Harold Plenderleith (ICCROM)
Deoclecio Redig de Campos (Vatikán)
Jean Sonnier (Francie)
Francois Sorlin (Francie)
Eusthassios Stikas (Řecko)
Gertrud Tripp (Rakousko)
Jan Zachwatowicz (Polsko)
Mustafa S. Zbiss (Tunis)